

Zaļā brīvība

MĒS IZVĒLAMIES GODĪGO TIRDZNICĪBU

KAMPAŅA UN MARĶĒJUMS “MĒS IZVĒLAMIES GODĪGO TIRDZNICĪBU”

Sadarbībā ar kolēģiem no Igaunijas un Lietuvas kopīgi veidojam Godīgās tirdzniecības informatīvo un atbalsta telpu. Tāpēc aicinām veikalu, kafejnīcu, restorānu, viesnīcu, biroju, kopienu, izglītības iestāžu, preču ražotāju pārstāvjus izpētīt savā iestādē pieejamo Godīgās tirdzniecības produktu klāstu. Ja Jūsu sortimentā pastāvīgi ir vairāki produkti ar Godīgās tirdzniecības sertifikātiem (*Fairtrade, Fair For Life, UTZ Certified, Rainforest Alliance, World Fair Trade Organization*, u.c.), sazinieties ar mums un saņemiet marķējuma “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību” uzlīmi un informatīvos materiālus par Godīgo tirdzniecību. Iegūstot uzlīmi “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību”, uzņēmums, organizācija, iestāde, kopiena vai cilvēku grupa parāda, ka atbalsta Godīgās tirdzniecības principus un izmanto Godīgās tirdzniecības produktus. Savukārt jūsu klienti, darbinieki, partneri, redzot šo uzlīmi, zinās, ka pie jums ir pieejami vai jūs ikdienā izmantojat Godīgās tirdzniecības produktus. Sīkāku informāciju var saņemt, rakstot mums uz info@zalabriviba.lv

Kas ir marķējums “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību”?

Marķējums “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību” ir izveidots, lai izteiktu atzinību un atbalstītu Godīgajai tirdzniecībai draudzīgas organizācijas, uzņēmumus, iestādes, kopienas vai cilvēku grupas. Marķējuma logo veido sirsniņa *Fairtrade International* raksturīgajās krāsās un uzraksts, kas apliecina atbalstu Godīgās tirdzniecības preču izvēlei. Uzlīmes dizainu ir veidojusi mūsu Igaunijas sadarbības organizācija MONDO, un ceram, ka šo uzlīmi pie uzņēmumu durvīm varēs ieraudzīt arī Lietuvā. Marķējuma “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību” logo ir veidots kā uzlīme, ko parasti izvieta apmeklētājiem vai klientiem pieejamā un redzamā vietā, vislabāk uz ieejas durvju stikla. Papildus uzlīmei šis logo ir pieejams publicēšanai sociālo tīklu profilos.

Kas ir Godīgās tirdzniecības kustība?

Tā ir pasaules mēroga sociāla kustība, kas veido sabiedrības, privātā un valsts sektora izpratni par tirdzniecības veidu, kas ir alternatīvs kapitālismā balstītai tirdzniecībai, attiecinot godīguma principu uz cenām, algām, iespējām konkurēt, un mazinot attīstības valstu audzētāju un ražotāju nabadzību, kas rodas pašreizējā starptautiskajā tirdzniecības praksē.

Kas ir Godīgā tirdzniecība?

Godīgās tirdzniecības (angl. *Fair Trade*) sistēma aizsākās 20. gadsimta 80. gados kā globālās tirdzniecības sociāla alternatīva. Godīgās tirdzniecības sistēma balstās uz Godīgās tirdzniecības principiem, kurus ievēro, ražojot un uzpērkot Godīgās tirdzniecības produktu izejvielas un pašus produktus, piemēram, kakao pupiņas. Šie principi

nodrošina, ka ražotājiem un audzētājiem attīstības valstīs tiek samaksāta godīga atlīdzība par darbu, nodrošināti cieņpilni darba apstākļi, samazināts starpnieku skaits, kā arī tiek ievērotas darbinieku, īpaši bērnu, sieviešu, cilvēku ar invaliditāti u. tml. tiesības, vides standarti, un tiek atvēlēti līdzekļi vietējās kopienas attīstībai. Pasaulē ir vairākas Godīgās tirdzniecības organizācijas, kas nodarbojas gan ar produktu, gan kompāniju sertifikāciju un produktu ražošanas procesu uzraudzību, piemēram *Fairtrade International*. Šo organizāciju darbība notiek saskaņā ar galvenajiem Godīgās tirdzniecības principiem, un visas Godīgās tirdzniecības sertifikācijas atbalsta mazāk aizsargātos ražotājus trūcīgākajās valstīs, kā arī uzlabo attīstības valstu zemnieku un strādnieku dzīvi un viņu pozīcijas starptautiskajā tirdzniecībā. Godīgās tirdzniecības sistēma visu laiku pilnveidojas un strādā tam, lai mazinātu nevienlīdzību tirgū un produktu piegādes ķēdēs.

Kādi ir Godīgās tirdzniecības produkti?

Godīgās tirdzniecības produkti ir visas preces, kas saņēmušas kādu no Godīgās tirdzniecības sertifikātiem. Lai arī Godīgās tirdzniecības principi ir kopīgi visām Godīgās tirdzniecības sertificēšanas organizācijām, atšķiras organizāciju izvirzītās prasības šo mērķu sasniegšanai. Tās savā starpā atšķiras arī ar sertificējamajiem produktiem vai apgūtajiem reģioniem.

Visizplatītākie Godīgās tirdzniecības produkti ir kafija, tēja un šokolāde, un to pārdošanas apjoms pasaulē ar katru gadu palielinās. Latvijas vairumtirgotāju klāstā šobrīd ir gan kafija un tēja, šokolāde, cukurs, garšvielas, atspirdzinošie dzērieni, dažādas uzkodas, bakalejas preces, arī vīni. Liela daļa no šiem produktiem ir arī bioloģiski sertificēti.

Godīgās tirdzniecības draugu kustība "Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību" atzīst šādus produktu Godīgās tirdzniecības marķējumus – **Fairtrade, Fair For Life, UTZ Certified, Rainforest Alliance, World Fair Trade Organization**. Marķējums pieļauj arī tiešās tirdzniecības produktus, kas nozīmē, ka gala produkta ražotājs pats ir nodibinājis ciešas attiecības ar izejmateriālu ražotājiem un pats pārbauda Godīgās tirdzniecības principu izpildi izejvielu ražošanā un iepirkšanā, kā arī gala produkta ražošanā, un nodrošina tam godīgu samaksu un ilgtermiņa sadarbību (piemēram, **Rapunzeel Hand-in-Hand** produkti). Lai iegūtu marķējuma "Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību" uzlīmi, vismaz daļai no gala produktā izmantotajām izejvielām ir jābūt ražotām kādā no globālo Dienvidu valstīm.

Kāpēc Godīgā tirdzniecība ir nozīmīga pasaulē?

Izaicinājumi cilvēku ikdienā ir savstarpēji saistīti un ir līdzīgi dažādās pasaules valstīs. Ja vēlamies samazināt nabadzību, ir jānovērš nevienlīdzība. Ja vēlamies ietekmēt klimata pārmaiņas, kā prioritāte ir jānosaka saskaņota attīstība. Ja vēlamies, lai bērni mācītos skolā, nevis būtu darba tirgū un darītu piespiedu darbu, ir jāveido cieņpilnās vērtībās balstīta saimniekošana. Ja vēlamies panākt ilgtspējīgu izaugsmi, ir jānodrošina sieviešu vienlīdzība.

Šīs savstarpējās saiknes ir atspoguļotas Godīgās tirdzniecības principos, kas aicina veidot tādu pasauli, kur ieguvumi ir sadalīti vienlīdzīgāk, kur ikvienā piegādes ķēdes posmā tiek respektētas cilvēktiesības, kur uzņēmējdarbības un ienākumu pamatā ir godīgums un caurspīdīgums, kur tiek nodrošināta cieņpilna samaksa par darbu, un kur dabas vide ir nozīmīgs un saudzēts kopīgais resurss. Tāpēc Godīgās tirdzniecības sistēma ir arī viena no praktiskām iniciatīvām, kas veicina ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu, uzsverot tirdzniecības un attīstības savstarpējo saikni.

Taču pozitīvu rezultātu Godīgās tirdzniecības piegādes ķēdes sākumposma pārstāvji – attīstības valstu lauksaimnieki un noslēguma posma pārstāvji – patērētāji nevar sasniegt vieni paši. Ir svarīga sadarbība ar

uzņēmējiem – ražotājiem, importētājiem, tirgotājiem, pakalpojumu sniedzējiem, izglītības iestādēm un pilsonisko sabiedrību, lai veicinātu pārmaiņas to cilvēku ikdienā, kuru ražotās preces vai pakalpojumi ir mūsu labizjūtas neatņemama sastāvdaļa. Tāpēc aicinām ikvienu būt atsaucīgam un līdzatbildīgam.

Kāds uzņēmumam ir labums no atbildīgu, tai skaitā Godīgās tirdzniecības, produktu ražošanas un pārdošanas?

Viedokli pauž Latvijas Korporatīvās sociālās atbildības platformas dibinātāja un vadītāja Agnese Alksne:

“Uzņēmumi tradicionāli orientējas uz biznesa modeli, kas nodrošina peļņu. Peļņu rada pareizi organizēts bizness un klientu apjoms – patērētāji izvēlas iegādāties šo preci vai biznesa segmenta klienti izvēlas iekļaut šo produktu tā piegādes ķēdē.

Uzņēmumi, kas izvēlas tradicionālo peļņas gūšanas modeli līdzsvarot ar rūpēm par to, kāda ir sociāli ekonomiskā un vides ietekme produkta ražošanai vai iekļaušanai piegādes ķēdē, parasti balstās uz šādiem apsvērumiem:

- patērētāju pieprasījums pēc produktiem, kas viņiem liek “justies” labi un atbilst viņu vērtībām;
- tirgus regulācija no vietējo likumdevēju puses, kas ierobežo dažādu vielu klātbūtni produktos, tai skaitā iepakojumā, kā arī citas prasības saistītas ar vidi, iepakojuma pārstrādi, pārpalikumu glabāšanu, u.c.;
- produkta drošības prasības, kas ietver dažādu veidu sertifikātu prasības no partneriem, valsts iestādēm, kuru neesamība var ietekmēt to gala produkta kvalitāti, un attiecīgi to reputāciju;
- izmaksu samazinājums, ja tiek atrasts atbildīgāks piegādātājs ar zemākām izmaksām un labāku reputāciju;
- uzņēmuma reputācijas cena, ja atklājas, ka produkta ražošanas ķēdē vai izvietotajā plauktā parādās ar skandāliem apvīti produkti.

Uzņēmumi daudz ātrāk reaģētu uz produktu “nomainītu” par labu “atbildīgiem produktiem”, ja no pircējiem būtu lielāks pieprasījums pēc Godīgās tirdzniecības produktiem. Lielveikaliem ir liela loma atbildīgu produktu piegāžu veidošanā, jo tie var izvirzīt prasības ražotājiem, lai vismaz to “private label” produkti būtu saražoti atbildīgi.

Latvijā joprojām pastāv mīts, ka viss, kas ir “atbildīgs” un “zaļš” ir ļoti dārgs. Iespējams, ka uzņēmumiem, kas ražo un tirgo Godīgas tirdzniecības produktus, būtu jāapvienojas un jāvēsta sabiedrībai, ka tas ir mīts un ka Godīgās tirdzniecības preču cenu līmenis ir atbilstošs pirktspējai. Cerams, ka marķējums “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību” spēs iekustināt gan uzņēmumus, gan sabiedrību iekustināt uz atbildīgām izvēlēm.”

Kāpēc izvēlēties Godīgās tirdzniecības produktus?

Godīgās tirdzniecības produktu izvēle padara ikdienas patēriņu sociāli atbildīgu. Tā, piemēram, uzņēmums Rīgā, kura darbinieki sāk savu dienu ar šādas kafijas tasi, līdz ar šīs kafijas iegādi sniedz ieguldījumu skolu celtniecībā Ugandā vai Etiopijā, un darba devēja sociālā atbildība šajās attīstības valstīs pozitīvi ietekmē darbinieku motivāciju. Savukārt tirgotājiem tas ir arī veids, kā atšķirties no konkurentiem, piedāvājot sociāli atbildīgas un ētiskas patēriņa iespējas.

Aicinām pievienoties Godīgās tirdzniecības draugu kustībai un kļūt par Godīgajai tirdzniecībai draudzīgu uzņēmumu! Savukārt patērētājus mudinām savos iecienītajos veikalos, kafejnīcās, restorānos pieprasīt Godīgās tirdzniecības produktus!

Informācija par marķējumu “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību” mūsu mājas lapā: www.zalabriviba.lv

Biedrība “Zaļā brīvība” īsteno kampaņu, lai izteiktu atzinību un atbalstītu Godīgajai tirdzniecībai draudzīgas organizācijas, uzņēmumus, iestādes, kopienas vai cilvēku grupas. Katrai kategorijai esam izvirzījuši tās īpatnībām atbilstošus minimālos nosacījumus un ieteikumus darbinieku un klientu informētībai.

VEIKALI, KIOSKI, SALDUMU UN DZĒRIENU AUTOMĀTI, UN E-VEIKALI

Minimālie nosacījumi

- Vismaz desmit no veikalā pieejamajiem produktiem ir sertificēti kādā no Godīgās tirdzniecības sertifikācijas sistēmām (Fairtrade, UTZ Certified, Fair For Life, Rainforest Alliance, World Fair Trade Organization, u.c.) vai arī tie ir tiešās tirdzniecības produkti (katrs tiešās tirdzniecības produkta gadījums tiek izvērtēts atsevišķi, pieprasot papildinformāciju no pārdevēja),

Vai

- Vismaz 10% no veikalā pieejamajiem produktiem ir sertificēti kādā no Godīgās tirdzniecības sertifikācijas sistēmām (Fairtrade, UTZ Certified, Fair For Life, Rainforest Alliance, World Fair Trade Organization, u.c.) vai tie ir tiešās tirdzniecības produkti (katrs tiešās tirdzniecības produkta gadījums tiek izvērtēts atsevišķi, pieprasot papildinformāciju no pārdevēja).

Pārējie nosacījumi

- Uzņēmuma iekšienē un tā darbībās tiek ievēroti Godīgās tirdzniecības principi, kā arī šo principu ievērošana tiek pieprasīta piegādātājiem, izejvielu ražotājiem u. c. produktu piegādes ķēžu dalībniekiem.
- Apņemšanās informēt savus darbiniekus, sadarbības partnerus un klientus par Godīgo tirdzniecību un marķējumu “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību”.
- Marķējuma “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību” uzlīmes izvietošana apmeklētājiem pieejamā un redzamā vietā, vislabāk uz ieejas durvju stikla, un marķējuma logo publicēšana uzņēmuma sociālo tīklu profilos.

Ieteikumi darbinieku un klientu informētībai

- Godīgajai tirdzniecībai veltīts stends vai sadaļa mājaslapā.
- Plakāti, bildes ar stāstiem par pārdoto produktu audzētājiem, kooperatīviem un to, kā Godīgās tirdzniecības principu ievērošana piegādes ķēdē palīdz viņu dzīvē.
- Godīgās tirdzniecības dienas atzīmēšana.
- Diskusijas un citi pasākumi par Godīgo tirdzniecību.

KĀPĒC MARĶĒJUMS BŪTU NOZĪMĪGS VEIKALEM, KIOSKIEM, SALDUMU UN DZĒRIENU AUTOMĀTIEM, UN E-VEIKALIEM?

- ✓ Pie uzņēmuma ieejas durvīm pieliktais un sociālo tīklu profilos publicētais marķējuma “Mēs izvēlamies Godīgo tirdzniecību” logo, un telpās redzamais apliecinājums nodrošina vizuālu atpazīstamību, uzņēmuma darbību raksturo kā godīgu, caurspīdīgu un cieņpilnu pret cilvēkiem un dabu vietējā apkaimē un pasaulē.
- ✓ Marķējums dod iespēju palielināt klientu un atbalstītāju skaitu, īpaši piesaistot strauji augošo patērētāju grupu, kas vēlas patēriņā iekļaut un izmantot ētiski marķētus, tai skaitā Godīgās tirdzniecības produktus.
- ✓ Marķējums iekļauj uzņēmumu Godīgai tirdzniecībai draudzīgu uzņēmumu datubāzē, kas pieejama Zaļās brīvības mājaslapā.
- ✓ Marķējums iesaista Godīgajai tirdzniecībai draudzīgu uzņēmumu tīklā valsts un Baltijas mērogā, kas dod iespēju reklamēt savu darbību un pakalpojumus, kas saistīti ar Godīgo tirdzniecību, saņemt informatīvos materiālus par Godīgo tirdzniecību un piedalīties pieredzes apmaiņas un mācību semināros.
- ✓ Marķējums dod iespēju uzņēmumam būt par pozitīvu pārmaiņu veicinātāju vietējā kopienā, bagātinot savu klientu un atbalstītāju izpratni par Godīgo tirdzniecību.
- ✓ Marķējums dod iespēju uzņēmumam būt par pārmaiņu aģentu un pozitīvas ietekmes veicinātāju pasaulē, atbalstot audzētājus un ražotājus attīstības valstīs un izvēloties produktus no globālām izsekojamu, ētisku un ilgtspējīgu pārtikas produktu ķēdēm.
- ✓ Marķējums atbalsta uzņēmuma vērtības un darbību, un sasaista ar citām līdzīgām pasaules līmeņa iniciatīvām, kas darbojas ar mērķi padarīt pasauli taisnīgāku un labāku visiem.

Aicinām pievienoties Godīgās tirdzniecības draugu kustībai un kļūt par Godīgajai tirdzniecībai draudzīgu uzņēmumu!

